

หลักสูตรการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” จำนวน 40 ชั่วโมง ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอท่าตูม

ความเป็นมา

สกร.อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดในภาคอีสานที่มีวัฒนธรรมการทอผ้ามาช้านาน และได้สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจนเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่โดดเด่น ยิ่งหากได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้วจะค้นพบเหตุผลหลายประการที่สนับสนุนในเรื่องการทอผ้าไหมที่เป็นเอกลักษณ์ของสุรินทร์ ในด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมประเพณี การทอเส้นไหม ลวดลายผ้าไหม และกรรมวิธีการทอ ตลอดทั้งการใช้ผ้าไหมในโอกาสต่าง ๆ และยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป

สกร.อำเภอท่าตูม ได้มีการสำรวจความต้องการในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ในเขตพื้นที่อำเภอท่าตูมกลุ่มเป้าหมาย เล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของประชาชนในเขตอำเภอท่าตูม โดยได้มอบหมายให้ครูคน.ตำบล นำแบบสำรวจความต้องการด้านอาชีพให้ประชาชนในพื้นที่อำเภอท่าตูม ประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการอาชีพที่หลากหลาย ซึ่ง สกร.อำเภอท่าตูมได้นำมาวิเคราะห์ จัดทำหลักสูตร เพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ในปีงบประมาณ 2567 สรุปได้ว่ากลุ่มเป้าหมายมีความสนใจในอาชีพ การมัดหมี่ย้อมไหมลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา” จึงได้จัดทำหลักสูตร ขึ้น

ลักษณะเด่นของผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์

1. มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ โดยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากกัมพูชา และลวดลายที่บรรจงประดิษฐ์ขึ้นล้วนมีที่มาและมีความหมายอันเป็นมงคล
2. นิยมใช้ไหมน้อยในการทอ ซึ่งไหมน้อยคือไหมที่สาวมาจากเส้นใยภายในรังไหม มีลักษณะนุ่ม เรียบ งามงาม
3. นิยมใช้สีธรรมชาติในการทอ ทำให้มีสีไม่ฉูดฉาด มีสีสันทันทีมีลักษณะเฉพาะ คือ สีจะออกโทนสีขิม เช่น น้ำตาล แดง เขียว ดำ เหลือง อีกทั้งยังมีกลิ่นหอมจากเปลือกไม้
4. ฝีมือนการทอ จะทอแน่นมีความละเอียดอ่อนในการทอและประณีต รู้จักผสมผสานลวดลายต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แสดงถึงศิลปะที่สวยงามกว่าปกติ
5. แต่เดิมนั้นการทอผ้าไหมของชาวบ้านทำเพื่อไว้ใช้เอง และสวมใส่ในงานทำบุญและงานพิธีต่างๆ

หลักการของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในการใช้เส้นไหมสีเหลืองในการทอ ซึ่งจะทำให้ผ้ามีความนุ่มพลิ้วน่าสวมใส่
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในการประยุกต์ลวดลาย และสีย้อม ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบการขายที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการมัดหมี่สีเส้นไหม ของอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้เสริม เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ต่อยอดอาชีพเดิม
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกแบบการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ
4. เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมการทอผ้าไหมของอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือประชาชนทั่วไปในเขตอำเภอท่าตูม

ระยะเวลาเรียน รวม 40 ชั่วโมง แบ่งเป็น

ภาคทฤษฎี จำนวน 12 ชั่วโมง
ภาคปฏิบัติ จำนวน 28 ชั่วโมง

การจัดกระบวนการเรียนรู้

1. จัดกิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กระบวนการคิดเป็น และความเป็นไปได้ รวมทั้งการศึกษาค้นคว้า

ความรู้ เรื่องการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกรักราชกัญญา” ได้รับความรู้และฝึกทักษะในการพัฒนาฝีมือให้เกิดความชำนาญ ส่งเสริมและต่อยอดด้านอาชีพ เพื่อพัฒนาผลผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในด้านอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย และเป็นการช่วยเหลือด้านอาชีพผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

2. ฝึกทักษะการมัดลายและการย้อมไหม

- เรียนรู้จากวิทยากร

- เรียนรู้ด้วยตนเอง จากสื่อใบความรู้ เรื่อง การมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกรักราชกัญญา”

- เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง

สื่อการเรียนการสอน

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือเรื่องการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกรักราชกัญญา”

2. ใบงานเรื่องการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกรักราชกัญญา”

3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

<https://www.google.com/search?q=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B8>

การมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกรักราชกัญญา”

4. สื่อบุคคล / ภูมิปัญญา/แหล่งเรียนรู้

5. ใบความรู้ เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการมัดหมี่ย้อมไหม

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อบุคคล วิทยากร

7. พบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

8. อุปกรณ์ประกอบการฝึกทักษะอาชีพ

การวัดและประเมินผล

1. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ (20)

2. ทักษะการปฏิบัติ (40)

3. คุณภาพของผลงานการปฏิบัติ (40)

การจบหลักสูตร

1. มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

3. มีผลงานที่มีคุณภาพตรงตามหลักการของหลักสูตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ความเข้าใจ เทคนิคการย้อมไหมจากสีธรรมชาติ และสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

2. ผู้เรียนสามารถออกแบบการมัดลาย การย้อมสี ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

3. เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ

4. เป็ น ก า ร สื บ ส า น วิ ฒ น ธี ร ร ม ก า ร มัด ย้อม ไหม “ ลาย ดอก ร้ ก ร าช กัญญา ”

รายละเอียดโครงสร้าง หลักสูตรการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. ช่องทางการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา”	1 อธิบายความสำคัญในการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ได้ 2 อธิบายความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ได้แก่ การวางแผนและการบริหารจัดการ การหาแหล่งเงินทุนความต้องการของตลาด และการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ได้	1 ความสำคัญในการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 2 ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 2.1 การวางแผนและบริหารจัดการ 2.2 แหล่งเงินทุนและการจัดหาเงินทุน 2.3 ความต้องการของตลาด 2.4 ช่องทางการจัดจำหน่าย	1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สื่อต่าง ๆ สถานประกอบการ สื่อของจริง ภูมิปัญญาในชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการประกอบอาชีพ ที่มีความเป็นไปได้ในชุมชน 2. วิเคราะห์อาชีพจากข้อมูลต่าง ๆ	2	-
2. ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง	2.1 สามารถจัดหาแหล่งเรียนรู้ได้ 2.2 สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้	2.1 สถานประกอบการเกี่ยวกับการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 2.2 ร้านค้าหรือตัวแทนในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 2.3 เครือข่ายกลุ่มทอผ้าไหม 2.4 การตัดสินใจเลือกอาชีพ 2.5 ความต้องการของตลาด 2.6 สถานประกอบการ เครือข่าย กลุ่ม องค์กร ที่ประสบผลสำเร็จ	1. ศึกษาดูงานในสถานประกอบการ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ตัดสินใจเลือก 2. ผู้เรียนตัดสินใจเลือกอาชีพ	2	-
3. ทักษะการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา”	1. อธิบายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ได้ 2. อธิบายประวัติความเป็นมาวัฒนธรรมผ้าไหมสุรินทร์ได้ 3. อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ได้	1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 2. ประวัติความเป็นมาวัฒนธรรมผ้าไหมสุรินทร์ กระบวนการและรูปแบบการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 3. ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา”	1. ทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และพื้นฐานของผู้เรียน 2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 3. อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. จัดทำแผนการฝึกทักษะการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 5. วิทยากรบรรยายและสาธิต	3	

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรการมัดหมี่ย้อมไหมลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา” จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
4. การเตรียมวัตถุดิบ ส่วนประกอบและการมัดหมี่ย้อมไหม“ลายดอกกรักราชกัญญา”	<p>1. สามารถเตรียมวัตถุดิบและส่วนประกอบได้แก่ ขั้นตอนในการเตรียมไหมสำหรับการทอ การเลือกเส้นไหม วัตถุดิบและส่วน ประกอบได้</p> <p>2. สามารถอธิบายการฟอกไหมได้แก่ วัตถุประสงค์ของการฟอกไหม วัสดุและอุปกรณ์ของการฟอกไหม ขั้นตอนการฟอกไหม และข้อควรระวังในการฟอกไหม ได้</p> <p>3. สามารถอธิบายการทักไหม/การแกว่งไหม ได้แก่ จุดประสงค์ของการทักไหม/การแกว่งไหม วัสดุและอุปกรณ์ วิธีการทักไหม/การแกว่งไหม และ ข้อควรระวังในการทักไหม/การแกว่งไหม ได้</p> <p>4. สามารถอธิบายและสาธิตการเตรียมเส้นไหมฟุง/ไหมยีน ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมฟุง/ยีน การออกแบบลายๆ และการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง ได้</p> <p>5. สามารถอธิบายและสาธิตการคั่นเส้นไหม ได้แก่ จุดประสงค์ของการคั่น วัสดุและอุปกรณ์ วิธีการคั่น และข้อควรระวังในการคั่นไหม ได้</p>	<p>1. ขั้นตอนในการเตรียมไหมสำหรับการทอ</p> <p>1.1 การเลือกเส้นไหม</p> <p>1.2 วัตถุดิบและส่วนประกอบ</p> <p>2. การฟอกไหม</p> <p>2.1 วัตถุประสงค์ของการฟอกไหม</p> <p>2.2 วัสดุและอุปกรณ์ของการฟอกไหม</p> <p>2.3 ขั้นตอนการฟอก</p> <p>2.4 ข้อควรระวังในการฟอกไหม</p> <p>3. วิธีการทักไหม/การแกว่งไหม</p> <p>3.1 ข้อควรระวังในการทักไหม/การแกว่งไหม</p> <p>3.2 การเตรียมเส้นไหมฟุง/ไหมยีน</p> <p>4. ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมฟุง/ยีน</p> <p>4.1 การออกแบบลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา”</p> <p>4.2 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง</p> <p>5. การคั่นเส้นไหม</p> <p>5.1 จุดประสงค์ของการคั่นไหม</p> <p>5.2 วัสดุและอุปกรณ์</p> <p>5.3 วิธีการคั่นไหม</p> <p>5.4 ข้อควรระวังในการคั่นไหม</p>	<p>1. วิทยากรบรรยายและสาธิต</p> <p>2. ฝึกปฏิบัติจริง</p> <p>3. ทดสอบหลังเรียน</p> <p>4. ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองหลังเรียนอย่างต่อเนื่อง</p>	3	28

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรการมัดหมี่ย้อมไหมลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา” จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	6.สามารถอธิบายวัสดุอุปกรณ์วิธีการการมัดลายและข้อควรระวังในการมัดลายการย้อมสีไหม และการตรวจสอบความถูกต้องของลวดลาย ได้	6 การมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 6.1 วัสดุอุปกรณ์ 6.2 วิธีการมัดลาย/ขั้นตอน/การมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 6.3 ข้อควรระวังในการมัดลายและการย้อมสีไหม 6.4 การตรวจสอบความถูกต้องของลวดลาย			
5. การบริหารจัดการอาชีพ	1.สามารถบริหารจัดการอาชีพการทอผ้าไหม ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ และการลดต้นทุนการผลิต ได้	5.1 การบริหารจัดการอาชีพการมัดย้อมไหม 5.2 การดูแลรักษาคุณภาพการมัดย้อมไหม 5.3 การลดต้นทุนในการผลิตของการมัดย้อมไหม 5.4 การเพิ่มมูลค่าสินค้า 5.4.1 การแปรรูป 5.4.2 การออกแบบ 5.4.3 การประยุกต์ใช้	1.การบริหารจัดการจัดให้ผู้เรียน 1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการ 1.2 วิทยากรบรรยายการกำหนดและควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ 1.3 ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์การลดต้นทุนการผลิตแต่คุณภาพคงเดิม 1.4 วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและมีแนวทางในการจัดการความเสี่ยง	1	

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรการมัธยมศึกษาตอนปลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา” จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
6.การจัดการตลาด	<p>1. สามารถจัดการการตลาด ได้แก่ การจัดทำฐานข้อมูลลูกค้า/คู่แข่งทางการตลาด การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขายด้วยกระบวนการบัญชีครัวเรือนและการบริการและการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์</p> <p>2.สามารถจัดการความเสี่ยง ได้แก่ วิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพการมัธยมศึกษาตอนปลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา” และการแก้ปัญหาความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการมัธยมศึกษาตอนปลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา” ได้</p>	<p>1. ทำฐานข้อมูลลูกค้าที่ใช้บริการ/คู่แข่งทางการตลาด</p> <p>1.1 ประชาสัมพันธ์</p> <p>1.2 ส่งเสริมการขายและการบริการด้วยกระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือน</p> <p>1.3 การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์</p> <p>1.4 จัดการความเสี่ยง</p> <p>2. วิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพการมัธยมศึกษาตอนปลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา” แก้ปัญหาความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการมัธยมศึกษาตอนปลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา”</p>		1	
รวม				12	28

หมายเหตุ สถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

ลงชื่อ.....ผู้เขียนหลักสูตร
(นางสาวแก้วมณี การเกษ)
วิทยากรผู้สอน

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจหลักสูตร
(นางสาววิภาวดี จันทร์เจริญ)
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบหลักสูตร
(นางสาวอัญชลี มียิ่ง)
ครูชำนาญการ

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติหลักสูตร
(นางพรรณี ขุขันทอด)

ผู้อำนวยการสถานศึกษา กศน.อำเภอท่าตูม

ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอท่าตูม